

2021-04-21
Dnr 2020:5655
1 (7)

Bodens kommun
barn_utbildningsforvaltning@boden.se

Björknäsgymnasiet enhet 2
Kathrun Magito

Kvalitetsgranskning av det strategiska arbetet med lärares kompetensutveckling

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i det strategiska kompetensutvecklingsarbete som genomförs på gymnasieskolor och vuxenutbildningsenheter med utbildning på gymnasial nivå, i syfte att höja kvaliteten i undervisningen. Granskningen inkluderar även en bedömning av huvudmannens styrning och stöd i fråga om kompetensutvecklingsarbetet i dessa skolformer. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår ifrån finns bifogad sist i beslutet. Granskningen omfattar kompetensutveckling som genomförts under de senaste två åren.

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Björknäsgymnasiet enhet 2. Huvudman för skolan är Bodens kommun. Totalt 30 slumpvis utvalda skolenheter ingår i granskningen, varav 15 tillhör gymnasieskolan och 15 tillhör vuxenutbildningen. Björknäsgymnasiet enhet 2 är en av dessa. På skolan arbetar 134 behöriga lärare och 6 obehöriga lärare, fördelade på 110 heltidstjänster. Skolinspektionen har genomfört två enskilda intervjuer med lärare, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolenhetens rektor och en intervju med en representant för huvudmannen. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 17, 18 och 25 mars 2021 av utredarna Therese Jakobsson och Marita Bergman. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolorna som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2022.

Skolinspektionens beslut

I granskningen ingår två områden; skolans och huvudmannens arbete. För varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Skolinspektionen bedömer att skolan i låg utsträckning har ett strategiskt arbete med lärares kompetensutveckling. Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds inom

- *Skolans arbete med att kartlägga lärarnas behov samt formulera syfte och mål för kompetensutvecklingen*

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen i låg utsträckning stödjer och främjar lärarnas deltagande i relevanta kompetensutvecklingsinsatser. Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds inom

- *Huvudmannens styrning av det strategiska arbetet och stöd till rektorn i arbetet med lärarnas kompetensutveckling*

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar och rekommendationer.

Skolans strategiska arbete kring kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till:

- val av kompetensutveckling
- syfte och mål med kompetensutveckling
- stöd till lärarna i samband med kompetensutveckling
- utvärdering av genomförd kompetensutveckling
- att främja kunskapsspridning inom skolan i samband med kompetensutveckling.

Kompetensutvecklingen fokuserar på att utveckla undervisningen men utgår inte från kartlagda behov

Skolinspektionens granskning visar att den kompetensutveckling som lärarna deltagit i har fokuserat på att utveckla undervisningen. Exempelvis har samtliga lärare på skolan deltagit i kompetensutveckling genom "Läslýftet" i Skolverkets regi och genom utbildning i entreprenöriellt lärande i syfte att på olika sätt höja undervisningens kvalitet. Av

intervjuer med lärare och rektorn framgår att rektorn också är noggrann med att säkerställa att även den individuella kompetensutvecklingen syftar till att utveckla elevernas lärande. Däremot framgår det att den skolövergripande kompetensutvecklingen inte grundar sig i en analys av vilka behov som lärarna på just den här skolan har utan snarare på generella behov som identifierats i den svenska lärarkåren. Lärarna på skolan har inte heller deltagit i att identifiera behov eller utforma den övergripande kompetensutvecklingen. Den enskilda lärarens behov av kompetensutveckling undersöks framför allt genom att det återkommande tas upp på medarbetarsamtal och i informella samtal med rektorn. I intervjuer med både lärare och rektor beskrivs vidare att delar av den övergripande kompetensutvecklingen inte har varit anpassad för lärare som undervisar på gymnasienivå.

Syfte och mål med kompetensutvecklingen kan förtydligas

Granskningen visar att det inte funnits några på förhand formulerade syften och konkretiserade mål med den skolövergripande kompetensutvecklingen. Rektorn beskriver att de inte utformat några specifika mål utöver att insatserna ska leda till att lärarnas kunskaper ökar generellt inom de utvalda områdena och att detta i sin tur förväntas höja elevernas kunskapsresultat. I intervjuer med lärarna framgår att rektorn inte tydligt förmedlat varför just dessa områden valts ut eller vilken förändring det ska leda till i undervisningen. Däremot har syfte och mål i vissa fall tydliggjorts under själva deltagandet i kurserna. Vidare framgår att lärarna inte varit delaktiga i att formulera syfte och mål med den övergripande kompetensutvecklingen.

Rektorns stöd vid genomförande och implementering kan stärkas

Granskningen visar att lärarna ges visst stöd vid deltagande i kompetensutveckling och vid implementering av nya kunskaper och förmågor. Exempelvis framgår att rektorn inför att lärarna ska genomgå individuell kompetensutveckling stämmer av vilket stöd som behövs för att de ska kunna genomföra exempelvis en utbildning. Under delar av den övergripande kompetensutvecklingen har det även funnits stöd i form av särskild avsatt tid och möjlighet till vikarie om så behövts. Rektorn och lärarna beskriver att det finns en förväntan om att påtala om ytterligare stöd behövs i form av exempelvis tid och vikarier. Däremot har det inte skett någon regelbunden uppföljning av om stödet är tillräckligt för att genomföra kompetensutvecklingen och omsätta de nya kunskaperna i undervisningen. I intervjuerna ges även exempel på att det har varit svårt att få tiden att räcka till då vissa delar av kompetensutvecklingen tagit mycket tid i anspråk.

Kunskaper från kompetensutveckling sprids inom skolenheten

Granskningen visar att kunskap från kompetensutveckling sprids mellan lärarna på skolenheten. Rektorn och lärare beskriver i intervjuer att de under de övergripande kompetensutvecklingsinsatserna varit organiserade i olika grupper som har diskuterat och utbytt erfarenheter med varandra. Som en del i en av insatserna har det ingått att genomföra lektionsbesök hos varandra med efterföljande diskussion om vad de sett i undervisningen. Lärarna ger också exempel på att kunskap från individuell kompetensutveckling har delats med de andra lärarna i ämneslaget. På skolan finns även olika digitala plattformar där tips och erfarenheter kan spridas inom kollegiet.

Utvärdering av genomförd kompetensutveckling kan utvecklas

Granskningen visar att rektorn löpande stämt av med lärarna hur kompetensutvecklingen går och vad de tycker om den. Samtidigt visar granskningen att det inte har gjorts någon mer strukturerad utvärdering av vad kompetensutvecklingen har lett till när det handlar om förändringar i undervisningen och elevernas lärande. I intervjuer med lärarna ges både exempel på kompetensutvecklingsinsatser som har kunnat omsättas i undervisningen och delar som inte varit anpassade till gymnasienivå eller som inte upplevts som relevanta eller användbara. Rektorn anger att tanken är att samtliga delar av den fyraåriga kompetensutvecklingen ska utvärderas när samtliga lärarna genomgått den, vilket de ännu inte har.

Rekommendation

Granskningen visar att det strategiska arbetet kring lärares kompetensutveckling kan utvecklas. Valet av den skolövergripande kompetensutvecklingen har inte baserats på en kartläggning och analys av de behov som finns på skolan och det har även saknats tydliga målsättningar för vad kompetensutvecklingen ska leda till. En utvärdering är planerad för när samtliga insatser är avslutade, men det har i nuläget inte skett någon strukturerad utvärdering av om kompetensutvecklingen har utvecklat undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn arbetar för att skapa en struktur för att undersöka vilka behov som finns av att utveckla undervisningens kvalitet på skolan och vilken kompetensutveckling som kan behövas för att möta dessa behov. Utifrån en sådan kartläggning kan syfte och mål formuleras, vilket i sin tur ger större möjligheter att kunna utvärdera om kompetensutvecklingen har lett till förändringar i undervisningen och elevernas lärande.

Huvudmannens arbete för att främja kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i huvudmannens arbete i förhållande till:

- stöd och styrning av kompetensutvecklingen
- att ge förutsättningar som möjliggör deltagande i relevant kompetensutveckling.

Huvudmannen stöd och styrning i kompetensutvecklingsarbetet kan utvecklas

Granskningen visar att huvudmannen styr den kompetensutveckling som arrangeras genom arbetsmarknad- och utbildningsförvaltningen och att rektorerna också involveras i arbetet. Huvudmannen erbjuder även ett visst stöd till det kompetensutvecklingsarbete som bedrivs på skolnivå, exempelvis genom att centrala stödfunktioner kan nyttjas av rektorn. Däremot visar granskningen att huvudmannen i mindre utsträckning har en dialog om och erbjuder stöd i skolans arbete med att utforma strukturer och processer i

2021-04-21
Dnr 2020:5655
5 (7)

kompetensutvecklingsarbetet. Representant från huvudmannen beskriver att kompetensutvecklingen följs upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, men ger också exempel på där analysen skulle kunna utvecklas för att ge ett bättre underlag i utvecklingsarbetet. Bland annat nämns att kursutvärderingar och självskattningar från lärarna i större utsträckning skulle kunna utgöra en del av analysen.

Huvudmannen ger vissa förutsättningar för att möjliggöra deltagande i kompetensutveckling

Granskningen visar att huvudmannen har gett skolan ekonomiska möjligheter att delta i kompetensutvecklingen. Av intervjuer med rektorn framgår att möjligheter har funnits att söka medel till kompetensutveckling via kommunen. I skolans budget finns även öronmärkta medel för kompetensutveckling som rektorn kan fördela utifrån behov. Huvudmannens representant beskriver också att ledningsstrukturen på skolan kommer att förändras framöver i syfte att frigöra tid för rektorn att arbeta med mer strategiska frågor där kompetensutvecklingen kan vara en del. När det gäller tidsmässigt utrymme ger lärarna exempel på när det funnits tillräckligt utrymme, men också exempel på när de har avstått delar av kompetensutveckling för att hinna med sitt ordinarie arbete.

Rekommendation

Granskningen visar att huvudmannens arbete med att främja en strategisk kompetensutveckling på skolan kan utvecklas. Huvudmannen leder arbetet med den del av lärarnas kompetensutveckling som arrangeras av förvaltningen, men utgör i lägre utsträckning ett stöd i det kompetensutvecklingsarbete som bedrivs på skolan.

Skolinspektionen rekommenderar att ett utvecklingsarbete inleds som syftar till att förbättra huvudmannens styrning av skolans arbete med kompetensutveckling och stödet till rektorn. Målet bör vara att främja ett kontinuerligt och långsiktigt arbete där lärarna ges relevant kompetensutveckling i syfte att utveckla undervisningens kvalitet och elevernas lärande. I detta kan det exempelvis ingå att utgöra ett stöd i arbetet med att kartlägga och analysera lärarnas behov, hitta relevanta kompetensutvecklingsinsatser som motsvarar behoven samt metoder för att följa upp och utvärdera genomförd kompetensutveckling.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Therese Jakobsson

Föredragande
Signerat av: Therese Jakobsson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Marita Bergman deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)**2 kap. 34 §**

Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

2 kap. 9 § första stycket

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräckligt kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Förarbeten

Av förarbetena (prop. 2009/10:165, s. 282) framgår bland annat att huvudmannen ska ge förutsättningar, bl.a. ekonomiskt och tidsmässigt, för kompetensutveckling. Det närmare innehållet i kompetensutvecklingen är emellertid enligt regeringens uppfattning främst en fråga för de professionella i förskolan och skolan att besluta om. Kompetensutveckling ska bygga på en kontinuerlig analys av behoven i förskolan och skolan och hos den enskilde förskolläraren eller läraren.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Gy11), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.6. Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

2021-04-21
Dnr 2020:5655
7 (7)

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks,
- lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.4. Rektorns ansvar

Det pedagogiska arbetet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för vuxenutbildning och som chef för lärarna och övrig personal i verksamheten har rektor ansvar för verksamhetens resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser,
- lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- verksamhetens arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare, studie- och yrkesvägledare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap, samt att lära av varandra för att utveckla verksamheten,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.